

Julkaisuvapaa 1.5.2026 kello 12.30

Muutosvarauksin

SAK:n hallituksen varapuheenjohtaja Katja Syvärinen
Työväen perhevappujuhla Turun Vähätorilla perjantaina 1.5.2026

Katja Syvärisen vappupuhe 2026

Hyvä vappuväki, hyvät toverit,

Hienoa olla tänään täällä, historiallisen Turun sydämessä. Yhteistä työväen perhevappua vietetään täällä Vähätorilla jo neljättä kertaa. Sain olla mukana tuossa historiallisessa ensimmäisessä juhlassa. Ja tänään tehtiin jälleen historiaa, kun myös marssimme tänne yhtenä joukkona. Se on tärkeää! Yhteinen asia yhdistää erilaisten lippujen ja tunnusten alla marssivia.

Juhlatunnelmaa nostaa myös se, että vappu, työväen juhlapäivä on liputuspäivä ja arkipyhä, isolle osalle myös palkallinen vapaapäivä. Ja ne, jotka tänään ovat työssä, saavat todennäköisimmin jopa tuplapalkkaa. Kiitos siitä ammattiliitoille, jotka ovat nämä edut neuvotelleet. Kiitos ammattiliitoille ja liittojen jäsenille myös niistä palkankorotuksista, jotka ovat korjanneet korona-ajan talouskriisin ja inflaation aiheuttamaa ostovoimakuoppaa. Kannattaa kuulua liittoon!

Eivätkä ammattiliitot ja niiden keskusjärjestöt tee työtä pelkästään omien jäsentensä hyväksi, vaikka jäsenet ovatkin edunvalvonnan keskiössä. Pidämme hyvinvointivaltion puolta, pidämme lasten, opiskelijoiden ja eläkeläisten puolta. Olemme rauhan ja kansainvälisen solidaarisuuden liike.

Pidämme myös niiden puolta, jotka heikon työmarkkina-asemansa vuoksi eivät ole oikeutettuja esimerkiksi työttömyyskassojen jäsenyyteen. Ja pidämme huolta myös heistä, jotka eivät syystä tai toisesta ole liiton jäseniä, vaikka voisivat olla. Yleissitovuuden kautta liittojen neuvottelemat ja jäsenten työtaisteluillakin uurastamat edut tulevat kaikille samalla sopimusosalalla työskenteleville. Itsestään selvää se ei ole. Mitä enemmän voimaa, sitä enemmän tulosta. Liittoon kuulumattomat vapaamatkustajat heikentävät liittojen luomaa laumasuojaa. Järjestäytyminen on tärkeää tänään, huomenna, aina!

Hyvät kuulijat,

Arkipyhiä ja niiden tuomia vapaita ei ole hienosta nimestään huolimatta annettu käskynä ja kivitaluna taivaasta. Ne ovat neuvottelujen tulosta. Talouden huono tuottavuus on saanut elinkeinoelämän johdon vaatimaan työntekijöiltä lisää työtunteja. Arkipyhät pitäisi poistaa ja pyhäpäivien korkeammista palkoista ja sunnuntailisista luopua, lomiam lyhentää.

Tilanne muistuttaa asetelmaa Väinö Linnan Täällä Pohjantähden alla -romaanista, missä pappilan herrasväki määrää Koskelan Jussille yhä kohtuuttomammaksi muodostuvaa lisätaksvärkkiä.

Voi toki piikitellä, ettei pari arkipäivää vuodessa tai puoli tuntia lisää työviikkoon tunnu työntekijälle missään. Mutta vaikka kartano vaatisi kaikki Jussin raivaamat maat itselleen, Pohjantähden alle ei sada lisää mannaa ilman aivan muunlaista muutosta

Talouden huono tilanne ei ole syntynyt siitä, että työntekijät esimerkiksi teollisuudessa olisivat alkaneet tehdä työtään hitaammin tai huonommin, vaan siitä, että monen yrityksen tuotteiden jalostusaste on laskenut priimasta bulkkiin, tai kilpailijoiden tuotteiden arvo on parantunut kohisemalla. Kun jäädään jälkeen muista, voi toki yrittää piiskata kovemmin, mutta työajan kaavamainen pidentäminen ei pitkälle vie. Linnan romaanissakin tehdään selväksi, ettei lisätyön vaatimus johdu todellisesta tarpeesta vaan omistajien silkasta ahneudesta.

Jos yritys juoksee vaan kvartaalista kvartaaliin, maksaa tuloksestaan leijonanosan osakkeenomistajille ja jättää investoimatta kehittämiseen, ei ihme, ettei innovaatioita ja uutta kasvua synny. Jos meillä on tuottavuusongelma, se ei ole työntekijän syy, eikä sitä pidä työntekijällä maksattaa. Sillä aiheutetaan korkeintaan kotimaisen kysynnän romahdus, aivan niin kuin nyt on käynyt.

Viisaasti toimien työtä ja sen tuloksia voisi päinvastoin jakaa useammalle ja työaika lyhentää. Kahdeksantuntinen työpäivä toteutui lainsäädännössä 1917. Viisipäiväinen työviikko saatiin 60-luvulla. Olisi jo seuraavien askelten vuoro!

Hyvät kuulijat,

Mikä nostaa koko kansakunnan tuottavuutta varmimmin, kestävimmin ja parhaiten? Se on osaamistason nosto ja sivistyksen arvostus. Se on koulutus. Mikä auttaa työllistymään, kun työpaikkoja taas alkaa löytyä? Se on koulutus. Mikä olisi jättityöttömyyden aikana ollut yhteiskunnaltamme kannattavin sijoitus tulevaisuuteen? Koulutus! Onko hallitus vastannut tähän määrätietoisesti? Ei ole! Orpon-Purran hallitus on päinvastoin leikannut ammatillisesta koulutuksesta. Aikuiskoulutustuki on lakkautettu. Työttömien mahdollisuuksia opiskella rajataan monimutkaisella ja vaikeasti ennakoitavalla tavalla.

Keinoja kyllä olisi ja niitä pitäisi ottaa käyttöön. Nuorille tulee olla riittävästi kokopäiväistä lähiopetusta ammatillisessa koulutuksessa. Työttömän on voitava opiskella vapaasti, kunhan täyttää työnhakuvelvoitteet ja osallistuu osoitettuihin palveluihin. Jos vanhassa aikuiskoulutustuen mallissa on ollut jotain vikoja, ne voidaan korjata. SAK onkin esittänyt jatkuvan oppimisen tukea. Se on vanhaa aikuiskoulutustukea tehokkaammin kohdennettu ja edullisempi järjestelmä, missä tukea kohdennetaan esimerkiksi työvoimapula-aloille ja matalasti koulutetuille ja opiskelu tapahtuu entistä enemmän työn ohessa.

Hyvä vappujuhlaväki, hyvät toverit,

Maalikuussa tuli kuluneeksi 70 vuotta Suomen historian viimeisimmästä yleislakosta. Vuoden 1956 suurlakko käytiin palkkojen nostamiseksi, kun asumisen, ruoan ja monien muiden tuotteiden hinnat olivat nousseet pilviin.

Yleislakko kesti lähes kuukauden. Sen tuloksena oli kymmenen prosentin palkankorotukset ja sen myötä luotiin sovittelujärjestelmä, joka toimi vuosikymmeniä sillanrakentajana työehdoista neuvoteltaessa. Ei se täysin kitkatonta ole ollut, mutta lunasti kuitenkin paikkansa suomalaisessa työmarkkinamallissa. Nykyinen Orpon-Purran hallitus on työnantajapuolen vaatimuksesta tärvellyt

sovittelijainstituutiota. Lakiin kirjatut rajoitteet sovittelijan toimintamahdollisuuksiin eivät edistä vaan heikentävät luottamusta ja sopimista.

Mutta entä yleislakko? SAK:laiset liitot eivät edes vuoden 2024 keväänä lähteneet niin järeään operaatioon hallituksen toimia vastaan, vaikka suurmielenosoituksia ja lakkoja nähtiinkin. Kävi nimittäin ilmeiseksi, että työnantajaliitot ja hallitus ovat valmiita uhraamaan vaikka kokonaisia yrityksiä sille, että työntekijöiden lakko-oikeutta saadaan rajoitettua. Ja saihan sitä, kun hallituspuolueilla on eduskunnassa enemmistö, jonka turvin rajoitukset ajettiin läpi. Ja samalla enemmistöllä Orpon-Purran oikeistohallitus on ajanut myös läjäpäin muita heikennyksiä ja leikkauksia työntekijöiden oikeuksiin ja sosiaaliturvaan.

Työttömyysturvaa on leikattu rajusti, irtisanomissuojaa on heikennetty, vuorotteluvapaa on lakkautettu, määräaikaisten työsopimusten tekemistä helpotetaan parhaillaan kokoaikaisten työsuhteiden kustannuksella ja raskaus- ja perhevapaasyrjinnästä piittaamatta, paikallista sopimista on laajennettu työnantajien ja liittoon kuulumattomien eduksi työntekijöiden edunvalvontaa heikentämällä, ammattiliiton jäsenmaksujen verovähennysoikeus poistettiin, jotta ammattiliittoon kuuluminen olisi vähemmän houkuttelevaa, oikeutta poliittisiin lakkoihin ja tukilakkoihin rajoitettiin, lakkosakkoja korotettiin. Listaa voisi jatkaa, mutta en tee sitä nyt. Sanon tärkeimmän: Me emme unohda!

On jo nähtävissä, että hallituspuolueet tulevat tekemään kaikkensa, jotta nämä erilaiset työntekijöiden oikeuksia romuttavat ja sopimisen edellytyksiä heikentävät päätökset jäisivät ihmisten mielissä taka-alalle ja julkisuus keskittyisi joihinkin yksittäisiin, mutta suuressa mittakaavassa pieniin ja jopa turhanpäiväisiin yksityiskohtiin. Mainitsiko joku jo kompostitarkastukset?

Yhdessä hallituskaudessa ehtii viemään rajallisen määrän lakeja läpi. Orpon-Purran oikeistohallitus on työnsä aloittanut, ja jos se saa jatkaa, pöytälaatikosta löytyy isot sakset. Mielikuvitus ei ole loppu.

Hyvä vappuväki,

Tulevat eduskuntavaalit ovat hyvinvointivaltiovaalit.

YLE:n taannoisessa puheenjohtajatentissä pääministeri Orpo sanoi sen jo ääneen: kokoomus puhuu mieluummin hyvinvointiyhteiskunnasta kuin hyvinvointivaltiosta. Valtiovarainministeri Purra sanoo ideologiansa myös suoraan: tähän ei ole varaa. Eduskuntavaalien lähestyessä jokaisen äänestäjän ja jokaisen toimittajan pitäisi olla kiinnostunut siitä, mitä puolueet konkreettisesti tarkoittavat, kun ne puhuvat hyvinvointivaltion ytimestä, jonka haluavat säilyttää. Mikä on se ydin? Onko sen ytimen ympärillä muuta kuin tyhjiyttä? Mitä me haluamme rakentaa ja rahoittaa yhdessä? Ja jokaisen on hyvä myös sisäistää: meillä on kyllä varaa, jos haluamme. On ideologinen valinta olla pohjoismainen hyvinvointivaltio, jossa on kohtuullisen korkea veroaste, mutta vastaavasti laadukkaat ja kattavat julkiset palvelut, vahvat turvaverkot ja yhteinen vastuu siitä, että kaikki pysyvät mukana.

Meillä oli varaa sotien jälkeen rakentaa Suomesta vauras ja tasa-arvoinen maa. Meillä oli osaamista ja tahtoa selvitä 90-luvun lamasta. Meillä pitää olla myös ymmärrystä olla toistamatta niitä virheitä, joita silloin tehtiin, kun osa kansasta jätettiin selviämään yksin.

Hyvinvointivaltion palvelut eivät ole ilmaisia eivätkä itsestään selviä. Maksuttomia ne toki voivat olla, jos ja kun niin järkeväksi nähdään. Meillä on maksuton varhaiskasvatus ja perusopetus, maksuton toisen asteen koulutus ja edelleen myös maksuton korkea-aste, vaikka osalla oikeistosta olisi halua rajoittaa köyhemmiltä korkeakoulutusta lukukausimaksuilla ja seuraavaa opintotukiremonttia jo odotellaan. Meillä on palveluita, joiden maksut on sidottu tuloihin, kuten päivähoito tai vanhusten palveluasuminen. Niiden laajuus ja sisältö ovat valintoja.

Kun soteministerinä näyttävän startin tehnyt perussuomalaisen Wille Rydman puolusteli hallituksen kehysriihessä päättämiä terveydenhuollon asiakasmaksujen korotuksia sillä, etteivät ne osu samoihin ihmisiin monta kertaa, voi vaan todeta, että vähänpä tietää hallinnonalastaan. Ei tarvitse Rydmanin maksaa korotettua terveyskeskusmaksua, kun hänestä huolehtii eduskunnan laadukas työterveyshuolto. Eikä tunnu muutamat kymmit tai satasetkaan hänen kuukausituloillaan. Monella suomalaisella ne kymmit vievät päivän ruoan koko perheeltä. Yhdessä asiassa Rydman oli toki oikeassa: kuolema osuu jokaisen kohdalle vain kerran. Vainajan säilytysmaksu kuitenkin lankeaa elävien hoidettavaksi.

Hyvinvointivaltion palveluita tuottavat myös yksityiset toimijat yhdessä sovitulla tavoilla. Yksityinen sektori on hyvä kumppani ja palveluvalikon täydentäjä, mutta on ideologinen valinta, kuinka suuri rooli markkinoille annetaan ja miten sitä valvotaan. Orpon-Purran oikeistohallitus on päättänyt suosia markkinoita.

Jos ei ole kiinnostunut julkisista palveluista ja niiden kehittämisestä, voi toimia juuri niin kuin oikeistohallitus on toiminut, eli määrätietoisesti rapauttaa julkisen talouden tulopohjaa. Kun ei ole tuloja, voi väittää entistä pontevammin, että ei ole varaa. Voi antaa massiivisia veronalennuksia yrityksille, joiden voitot valuvat ulkomaille. Voi kieltäytyä verottamasta listaamattomien yritysten voittoja reilulla tavalla. Voi kasvattaa yksityisten lääkärikäyntien kelakorvauksia julkisen terveydenhuollon kustannuksella, mikä on suora tulonsiirto hyvätuloisille ja yrityksille.

Toisinkin olisi voinut toimia. Viisaasti ja taitavasti toteutetuilla hankinnoilla ja julkisilla investoinneilla olisi voinut huolehtia laadusta ja kasvusta. Samalla olisi voinut kitkeä harmaata taloutta ja jopa työvoiman hyväksikäyttöä. Hallitus valitsi toisin.

Hallitus valitsi heikentää hyvinvointivaltiota myös toisella merkittävällä tavalla. Hallitus on lähtenyt ristiretkelle suomalaista järjestökenttää vastaan. Ensin osansa sai ammattiyhdistysliike ja sitä kautta sopimusyhteiskunta. Sen jälkeen viha ja viikate kohdistettiin sosiaali- ja terveysalan järjestöihin. Avustuksista on jo leikattu kolmannes ja lisää on tulossa. Julkiset palvelut eivät voi mitenkään korvata menetettyä. Mutta siitä ei olekaan kyse hallituksen, erityisesti perussuomalaisen järjestövihasa.

Kansalaisyhteiskunnan murentaminen on ennen kaikkea systemaattista laitoikeiston agenda. Heikko kansalaisyhteiskunta ja osaansa tyytymättömät ihmiset ovat kaikenlaisen radikalismien hedelmällinen maaperä. Sinne on helpompi kylvää vihaa maahanmuuttajia ja muita heidän mielestään vähempiarvoisia kohtaan.

Mutta sanotaan se vielä tässäkin: yksikään maahanmuuttaja ei ole ollut tekemässä työttömyysturvaheikennyksiä, yksikään maahanmuuttaja ei leikannut suojaosaa tai lapsikorotuksia. Yksikään maahanmuuttaja ei heikentänyt asumistukea. Se oli yksin Orpon-Purran hallitus ja heitä eduskunnassa tukevat kansanedustajat.

Hyvinvointivaltion asemasta oikeisto on ajamassa hyväntekeväisyysyhteiskuntaa, jossa kukin voi valita, kenelle almunsa haluaa antaa. Erilaisten järjestöjen toiminnan tukeminen jäsenmaksuilla ja kuukausilahjoituksin on tärkeä asia ja hieno ele, ja monen järjestön toiminnan elinehto. Mutta minkälainen yhteiskunta on sellainen, jossa heikot laitetaan huutokauppaan ja markkinoimaan, kilpailemaan lahjoituksista, kansalaisten huomiosta ja suosioista toistensa kanssa? Se on paluu sadan vuoden taakse. Me emme sinne halua. Hyvinvointivaltiovaaleissa suunta voidaan muuttaa.

Hyvä vappuväki

Ensi vuoden huhtikuussa pidettävät eduskuntavaalit ovat myös työehtovaalit.

Työmarkkinajärjestelmä on nimittäin muuttunut. Monet asiat, joista on aiemmin neuvoteltu työntekijöiden ja työnantajien kesken on nyt viety politiikan pöytiin. Orpon-Purran hallitus on kuunnellut vain työnantajan toiveita kirjannut ne yksityiskohtaisesti hallitusohjelmaan. Hallitus on tehnyt työmarkkinaheikennykset ja sosiaaliturvaleikkaukset väittäen niiden parantavan kasvua ja työllisyyttä. Ne on jääräpäisesti viety eduskunnassa enemmistöllä läpi, vaikka asiantuntijat olisivat osoittaneet, että ne eivät toteuta väitettyä tarkoitusta ja ovat suorastaan vahingollisia.

Oikeistohallituksen työn tuloksena meillä on nyt Euroopanennätystyöttömyys ja Suomenennätysvelka. Mutta työnantajapuoli tahtoi ja sai.

Kun hallitus on heikentänyt työlainsäädäntöä, on vastustajia yritetty hyssytellä sanomalla, että samat asiat ovat työehtosopimuksissa. Mutta jo nyt nähdään, että se ei välttämättä riitä. Työehtosopimukset neuvotellaan joka kerta uudelleen, eikä mikään takaa, että aiemmin lainsäädännössä ollut asia säilyisi työehtosopimuksissa, ainakaan ilmaiseksi. Uusia asioita työehtosopimukseen on vaikea saada. Siksi liittojen yhteistyö ja toimiva koordinaatio on tärkeää. Mutta tarvitaan muutakin.

Asioita ei enää ratkaista yleislakoilla, vaan meidän on saatava työntekijöiden puolustajien ääni kuulumaan eduskuntavaaleissa.

Menneisyyteen ei voi eikä tarvitse palata. Orpon-Purran hallituksen massiivisimmat virheet on korjattava. Mutta tarvitaan myös uudistuksia ja entistäkin parempaa lainsäädäntöä. On luotava uutta ja parempaa työelämää. Työmarkkinarikollisuuteen, palkkavarkauteen ja kaikenlaiseen työvoiman hyväksikäyttöön on puututtava tiukalla lainsäädännöllä. Tarvitaan toimia, joilla nuorille luodaan tulevaisuutta koulutuksen, työn ja tuen kautta. Tarvitaan hyvinvointivaltion puolustamista ja kehittämistä. Tarvitaan määrätietoista, työntekijöille reilua ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa.

Eduskuntapuolueet vasemmistoliittoa lukuun ottamatta ovat sopineet jopa EU:n finanssipoliittisia vaatimuksia tiukemmasta talouskurista tulevina vuosina. Vaikka velkajarru ei kirsku vielä ensi kaudella, valtiontalouden sopeutustarve on merkittävä ja toimia tarvitaan jo ensi kaudella. Se, millaisia toimet ovat, riippuu siitä, kuka päättää. Ja se kuka päättää, riippuu vaalituloksesta. Elinkeinoelämä tulee rahoittamaan omia suosikkejaan massiivisesti. Me emme mitenkään yllä samaan, mutta meidän vahvuutemme poliittisessa työväenliikkeessä on ihmisten innostus ja voima. Me voimme kääntää suunnan ja me käännämme sen!

Hyvää työväen, opiskelijoiden ja kevään juhlaa, hyvää vappua!